

Regiodagen Financiële gevolgen coalitieakkoord

Accres

Opschalingskorting

Energietoeslag

2026 en verder

Herijking: per 1 januari 2023

Maartbrief

- > Accres
- > Opschalingskorting
- > Energietoeslag
- > 2026 en verder:
Contourennota, juni 2022
- > Herijking per 1 januari 2023

Herijking verdeling: wat verdient aandacht?

- Sociaal domein: Huidige verdeling sluit niet goed meer aan op feitelijke uitgaven van gemeenten; geldt vooral voor het sociaal domein (historische patronen van voor decentralisatie)
- Klassiek domein: Inkomstenverevening en overhead zijn sinds 1997 (oorsprong huidige model) niet meer herijkt
- Algemeen: Verdeling is ingewikkeld en ondoorzichtig geworden door stapeling van afzonderlijke verdeelkeuzes in de afgelopen 20 jaar

Doel:

Stabiel verdeelmodel dat zo goed mogelijk aansluit bij de kosten van gemeenten

Onderzoekstraject

- In 2019 gestart, voorafgegaan door vooronderzoeken naar knelpunten en de te volgen onderzoeksmethode
- Aan voorkant overeenstemming bereikt met VNG over onderzoeksmethode en beoordelingskader
- Onderzoek uitgevoerd in nauwe samenwerking met VNG en gemeenten, begeleid door stuurgroep en commissies (BZK/FIN, VNG, individuele gemeenten, ROB, vakdepartementen)
- Voorlichtingsbijeenkomsten met bestuurders en ambtenaren, klankbordgroepen VNG, bijeenkomsten bestuurlijke kopgroep VNG
- Ruim 100 bijeenkomsten gedurende hele traject
- Peiljaar onderzoek = 2017: meest recente jaar waarover bij start onderzoek definitieve cijfers (jaarrekening) beschikbaar waren
- Maart 2021: N.a.v. tussenbericht ROB heeft verdieping plaatsgevonden op verdeling sociaal domein en inkomstenkant gemeenten -> herzien verdeelvoorstel
- Zomer 2021: Herzien verdeelvoorstel en resultaten model geactualiseerd naar 2019
- De uitkomsten van de onderzoeken en het verdeelvoorstel zijn met de Tweede Kamer en gemeenten gedeeld, inclusief uitgebreide toelichting en achterliggende berekeningen.

Steekproef

- Data van 91 steekproefgemeenten
- Steekproef samengesteld op basis van specifieke kenmerken van gemeenten (bijv. omvang naar aantal inwoners, geografische ligging, sociale structuur, bodemgesteldheid, centrumfunctie etc.)
- De selectie van gemeenten heeft in samenspraak met stuurgroep en begeleidingscommissies plaatsgevonden
- Gegevens steekproefgemeenten zijn openbaar

De herijking invoeren: Waarom nu?

Waarom nu invoeren?

- **Actualiteit:** Huidige verdeling sluit niet goed meer aan op feitelijke kosten van gemeenten; geldt vooral voor het sociaal domein.
- **Stabiliteit:** Het nieuwe model is stabiel voor jaar op jaar mutaties

Waar zit de pijn?

- **Herverdeeleffecten:** Herverdelen van dezelfde middelen leidt er altijd toe dat de één iets meer krijgt en de ander iets minder.

Waar zit de oplossing?

- **'minder meer':** Extra middelen in Regeerakkoord accres en opschalingskorting € 3 miljard

De herijking invoeren: ROB advies

De ROB erkent dat nieuwe model een verbetering is ten opzichte van het huidige model, maar beperkte houdbaarheid kent. ROB adviseert daarom ingroeipad te beperken tot 3 jaar en maximaal € 15 per inwoner per jaar.

Verder stelt de ROB de volgende randvoorwaarden

- › Toets de herverdeeleffecten aan zaken als: financiële draagkracht van individuele gemeenten zoals regionale welvaartsindex, regionale kansenkaart, ontwikkelingen in lokaal voorzieningenniveau, enzovoorts;
- › Toekomstbestendigheid: controleren of de nieuwe verdeling nettolasten van gemeenten volgt, in het bijzonder in het sociaal domein voor jeugd en individuele Wmo-voorzieningen.

Ook stelt de ROB voor om voor invoering de volgende onderzoeken te hebben afgerond en verwerkt in het model:

- › Maatstaven in het sociaal domein: heroverweeg de maatstaven centrumfunctie en eenpersoonshuishoudens;
- › Inkomstenverevening: doe onderzoek naar mogelijkheden om verevening 'overige eigen middelen' te baseren op (meerjarig gemiddelde) werkelijke opbrengst per gemeente in plaats van bedrag per inwoner.

De herijking invoeren: VNG advies

De VNG stelt voorop dat het huidige verdeelmodel vervangen dient te worden door het nieuwe verdeelmodel. De huidige verdeling is volgens de VNG achterhaald en verouderd en doet geen recht meer aan de kostenstructuur van gemeenten anno 2022.

De VNG stelt de volgende voorwaarden:

- › Het model pas in te voeren als het model in lijn met de aanbevelingen van het ROB-advies is aangepast, inclusief het ingroeipad en wanneer 'de koek' is vergroot;
- › Te borgen dat het doorontwikkelde model zowel bij de gemeenten als de ROB op draagvlak kan rekenen. Voor gemeenten betekent dat ook dat zij het uiteindelijke model tijdig kennen, zodat gemeenten de uitkomsten van de effecten van de herijking tijdig in hun begroting en meerjarig beeld kunnen opnemen
- › Als bovenstaande stappen ertoe leiden dat het nieuwe model niet per 1 januari 2023 kan worden ingevoerd dan is het advies van de VNG om gemeenten die hiervan nadeel ondervinden aanvullend te compenseren tot het moment dat het model in lijn met het ROB-advies is aangepast.

De herijking invoeren: Hoe recht te doen aan ROB en VNG en gemeenten? (I)

Ingroeipad

- Lengte ingroeipad: 3 jaar 2023 - 2025, evaluatie tijdig afgerond in 2025
- Hoogte ingroeipad: in 2023 maximaal € 7,50 per inwoner en in 2024 en 2025 maximaal € 15 per inwoner (dus maximale effect +/- € 37,50 per inwoner)

Financiële inpasbaarheid

- Voor de periode 2023-2025 is op basis van de reeksen uit het coalitieakkoord cumulatief voor gemeenten en provincies samen € 3 miljard extra beschikbaar (accres en opschalingskorting). Geen enkele gemeente zal er in de periode 2023-2025 financieel op achteruit gaan bij invoering van het nieuwe model.

Sociaal domein en toekomstbestendigheid

- Voor de jaren 2017 en 2019 blijkt het nieuwe model de kosten goed te volgen. Op dit moment vindt de analyse voor 2020 plaats. Deze zal eind april zijn voltooid. Deze analyse zal jaarlijks plaatsvinden.

Financiële draagkracht van gemeenten

- Het is van belang te zorgen dat gemeenten met een beperkte financiële draagkracht en een lage sociaal economische status voldoende weerbaar zijn en blijven. Hierbij wordt ook gekeken naar de uitwerking van het coalitieakkoord voor deze gemeenten. In mei wordt de groep gemeenten bekend gemaakt voor wie een aangepast ingroeipad zal gelden.

De herijking invoeren: Hoe recht te doen aan ROB en VNG en gemeenten? (II)

De ROB en VNG delen in hun adviezen de visie dat het nieuwe model een verbetering is ten opzichte van het huidige model, maar benadrukken dat verder onderzoek nodig is. Het model is geen eindstation en zal continu onderhoud vragen.

Onderzoeksagenda

- Ingroeipad eerste jaar op € 7,50 per inwoner, aangezien de geadviseerde onderzoeken nog niet zijn afgerond voorafgaand aan invoering van het model. Deze onderzoeken zijn/worden op korte termijn opgestart.
- Uitvoeren onderhoudsagenda 2023-2025: Begeleidingscie en stuurgroep: ROB, VNG en vertegenwoordigers van gemeenten